

JHL:n näkemyksiä varhaiskasvatuksen tulevaisuudesta

JHL katsoo hallituksen ottaneen varhaiskasvatusta koskevissa uudistuksissa oikean suunnan. Varhaiskasvatus on lapsen oikeus ja ryhmäkokojen on oltava riittävän pieniä. JHL kuitenkin muistuttaa, että subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttaminen ja hallitusohjelmassa mainittu ryhmäkokojen pienentäminen tulevat lisäämään henkilöstön tarvetta. Lisäksi JHL katsoo, että varhaiskasvatuslaissa säädetty vuonna 2030 voimaan tuleva varhaiskasvatuksen uusi henkilöstörakenne ja henkilöstön kelpoisuusvaatimusten tiukennukset tulevat vaarantamaan varhaiskasvatuksen koulutetun henkilökunnan saatavuuden.

JHL:n mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus ja varhaiskasvatuksen laatu varmistetaan parhaiten säilyttämällä nykyiset kelpoisuusvaatimukset sekä henkilöstörakenne. Mikäli varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta ei muuteta, tulee lastenhoitajien koulutusmahdollisuuksia parantaa merkittävästi.

Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus turvattava

JHL katsoo, että jo päätetyt varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen aloituspaikkojen lisäykset eivät tule turvaamaan varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuutta kun huomioidaan alan työvoimapula, varhaiskasvatuksen opettajien eläköityminen ja varhaiskasvatuksen opettajien halukkuus alan vaihtoon. OKM:n valtakunnallisessa selvityksessä (OKM 2017:39) 39 % kyselyyn vastannasta lastentarhanopettajista suunnitteli alan vaihtoa 1 – 10 vuoden sisällä. Lastenhoitajista alan vaihtoa harkitsi 29 %. Lisäksi tulee huomioida varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen suorittaneiden mahdollisuudet edetä muihin työtehtäviin. Onkin todennäköistä, että epäpätevänä määraaikaaisesti työskentelevien varhaiskasvatuksen opettajien määrä tulee kasvamaan – mikä ei ollut varhaiskasvatuslain uudistajien tavoitteena.

JHL:n 2018 tilaaman tilast selvityksen mukaan uuden varhaiskasvatuslain henkilöstörakenne saattaa noin 4000 – 5000 lastenhoitajaa työttömyysuhan piiriin, mikäli lain mukainen henkilöstörakenne halutaan saavuttaa siirtymäajan kuluessa. Vaikka JHL tulee varmistamaan lastenhoitajien työsuhdeturvan, on liitto huolissaan lastenhoitajien työllisyydestä ja alan vetovoimasta.

- *JHL näkee, että henkilöstön saatavuus ja varhaiskasvatuksen laatu varmistetaan parhaiten säilyttämällä nykyiset kelpoisuusvaatimukset sekä henkilöstörakenne, jossa jokaisessa ryhmässä on yksi varhaiskasvatuksen opettaja sekä kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa.*
- *Varhaiskasvatuksen opettajia on mahdollista kouluttaa lisää nykyisen henkilöstörakenteen ja nykyisten kelpoisuusvaatimusten puitteissa alan ammattihenkilöstön saatavuus turvaten. Näin turvattaisiin oikeudenmukaisesti ja kustannustehokkaasti varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus koko maassa.*

Lastenhoitajien koulutusmahdollisuuksia parannettava

Mikäli varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta ei muuteta tulevan varhaiskasvatuslain uudistusten yhteydessä, tulee alan henkilöstön saatavuus ja lastenhoitajien työllisyys turvata lastenhoitajien koulutusmahdollisuuksia merkittävästi parantamalla.

Hallitusohjelman mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstö- ja lisäkoulutustarpeet arvioidaan kaikissa henkilöstöryhmissä huomioiden varhaiskasvatuksen opettajien alueellinen ja kielellinen saatavuus aloituspaikkojen kohdentumisessa. Nykyisen henkilöstön osaamisen päivittäminen mahdollistetaan osana kokonaisuutta. Lisäksi hallitus esittää ohjelmassaan koulutusasteen nostamisen ja koulutuksellisen tasa-arvon lisäämisen keinona korkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämistä sekä vaihtoehtoisten valintaväylien kehittämistä tutkintokoulutukseen.

JHL näkee, että erilaisia maksuttomia vaihtoehtoisia väyliä erityisesti varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen tulisi rakentaa alueellinen ja kielellinen tasa-arvo huomioiden. Myös sosionomi-koulutuksen hakuväyliä on kehitettävä.

Varhaiskasvatuksen opettajan koulutusta järjestetään Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Itä-Suomen ja Oulun yliopistoissa sekä Åbo akademissa. Varhaiskasvatuksen sosionomi-opintoihin on mahdollista opiskella useassa ammattikorkeakoulussa. Vuodesta 2020 lähtien enemmistö yhteishakuun osallistuvista korkeakouluopiskelijoista valitaan ylioppilastutkintotodistuksen tai ammatillisen tutkintotodistuksen perusteella. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden lastenhoitajien tulee siis hakea yliopistopintoihin pääsykokeella sisään pyrkivien kiintiössä, sillä ammatillisia tutkintoja ei pisteytetä. Ammattikorkeakouluissa ammatillinen tutkinto huomioitaneen pisteytyksessä.

Tällä hetkellä ainoastaan Jyväskylän, Tampereen ja Oulun yliopistot tarjoavat yhteishaulle vaihtoehtoisen väylän hakeutua varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen. Tällöinkin hakuprosesseissa edellytetään aiempia korkeakouluopintoja, eikä alan työkokemusta tai perus- ja ammattitutkintoja huomioida hakuprosessissa. Useassa AMK:ssa sosionomi-opintoihin on mahdollista hakeutua avoimen AMK:n polkuopintoja pitkin. Vaihtoehtoisia väyliä pitkin valitaan vain pieni osuus korkeakouluopiskelijoista yhteishaun ollessa pääväylä.

Konkreettisia keinoja

Alan koulutetun työvoiman saatavuus sekä lastenhoitajien työllisyys tulisi taata aktiivisella ja kaukonäköisellä koulutuspolitiikalla sekä taloudellisilla panostuksilla. Hallituksella on useita keinoja käytössään.

- *Positiivisilla taloudellisilla kannustimilla olisi mahdollista kannustaa yliopistoja ja ammattikorkeakouluja lisäämään vaihtoehtoisia hakuväyliä varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin opintoihin. Vaihtoehtoisia väyliä pitkin opintoihin hakeutuvien opiskelijoiden määrää tulisi kasvattaa. Korkeakouluille olisi mahdollista ohjata lisärahoitusta tämän tehtävän toteuttamista varten. Tavoitteena on, että jokainen varhaiskasvatuksen tutkintokoulutusta järjestävä korkeakoulu loisi toimivan vaihtoehtoisen hakuväylän.*
- *Toinen reitti yliopistoon hankkeessa ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämishankkeessa on kehitetty erilaisia vaihtoehtoisia hakuväyliä yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoihin. Hankkeiden aloitteita olisi mahdollista pilotoida varhaiskasvatuksen opettaja- ja sosionomi-opintojen opiskelijavalinnoissa.*
- *Varhaiskasvatuksen opettaja- ja sosionomikoulutusten hakukäytännöissä alan työkokemus ja suoritettu alan ammatillinen tutkinto tulisi huomioida pisteytyksessä. Vuosia alalle työskennelleiden pedagoginen osaaminen tulisi näin tunnistaa ja tunnustaa.*
- *Opetushallituksen hallinnoiman opetustoimen ja varhaiskasvatuksen henkilöstökoulutuksen rahoitusta olisi mahdollista jyvittää työsuhteessa olevien lastenhoitajien jatkokoulutusmahdollisuuksien parantamiseen. Yksi keino olisi ohjata rahoitusta koulutuksiin, joilla edistetään lastenhoitajien opiskelunvalmiuksia sekä hakeutumista varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin.*
- *Varhaiskasvatuksen opettajaopintojen opiskelua avoimessa yliopistossa tulisi edistää siten, että opintoja voisi suorittaa koko maan laajuisesti työ ohessa.*
- *Opiskelun tulisi olla mahdollista työn ohessa. Korkeakouluja tulisi kannustaa järjestämään varhaiskasvatuksen opettaja- ja sosionomi-koulutuksia siten, että alalla jo työskentelevät voisivat opiskella työn ohessa mielekkäästi, esimerkiksi monimuoto-opintoina.*
- *Koulutukseen osallistuvan työntekijän mielekäs toimeentulo tulee turvata. Hallitusohjelman mukaan opintovapaata kehitetään ja aikuiskoulutustuki uudistetaan tukemaan työn ja opiskelun yhteensovittamista. Yksi mahdollisuus olisi luoda pidennetyn aikuiskoulutustuen malli, jossa työttömyysuhan alaiselle voitaisiin myöntää tukea pidempään kuin nykyiset 15 kuukautta. Työsuhteessa olevat lastenhoitajat tulisi katsoa työttömyysuhan alaiseksi varhaiskasvatustien henkilöstövaikutusten vuoksi. Naisvaltaisen varhaiskasvatusalan rakennemuutokseen on varauduttava.*
- *JHL:n syksyllä 2018 toteutetussa lastenhoitajien jäsenkyselyssä (2953 vastaajaa, vastausprosentti 34) 41 % (1213) oli kiinnostunut kouluttautumaan varhaiskasvatuksen sosionomiksi ja 34 % (984) varhaiskasvatuksen opettajaksi. Kaksi kolmesta opiskelisi mieluiten työn ohessa. Palkka (64 %, 1779) ja aikuiskoulutustuki (46 %, 1293) nähtiin opintojen tärkeimpinä rahoitusmuotoina.*

JHL edustaa varhaiskasvatuksen tulevaisuutta

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL on Suomen suurin julkisten alojen liitto. JHL edustaa 16 000 varhaiskasvatuksen ammattilaista. Liiton jäseninä on varhaiskasvatuksen lastenhoitajia ja opettajia. Jäsenet työskentelevät päiväkodeissa, perhepäivähoitajina ja avoimen varhaiskasvatuksen tehtävissä. JHL edistää varhaiskasvatuksen ammattilaisten työehtoja, työoloja ja koulutusta. Työntekijöiden oikeudenmukaiset työehdot, turvallinen työympäristö sekä korkeatasoinen koulutus luovat puitteet lapsen edun mukaiselle varhaiskasvatukselle.

Lisätietoja

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry
www.jhl.fi

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja
paivi.niemi-laine@jhl.fi

Janne Hernesniemi
koulutuspoliittinen asiantuntija
janne.hernesniemi@jhl.fi
p. 050 3611 019

Minna Pirttijärvi
sopimustoimitsija
minna.pirttijarvi@jhl.fi
p. 0400 885 017